

Ryszard Abłamowicz

Orzech, gm. Świerklaniec, woj.
katowickie, St. 2, AZP 94-46/18

Informator Archeologiczny : badania 24, 39-40

1990

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

piasku. W dwu stwierdzono fragmenty ceramiki, a w jednym ponadto 2 łuski krzemienne. Tegoroczne badania pozwoliły uściślić południową granicę cmentarzyska.

W obrębie osady zlokalizowanej w północnej peryferii st. 1 odkryto następną partię zaciemnienia. 8 jam i 10 śladów po słupach. Badany fragment zaciemnienia stanowi dalszą część prostokąta. Jego kształt jest mniej ostry, ale wypełnisko i inwentarz analogiczne jak w pozostałych. Na wymienienie zasługują pochodzące z niego krzemienny grocik sercowaty i guzik brązowy. Większość znalezionych śladów po słupach koncentrowała się pod, na granicy lub obok zaciemnienia. Być może mamy tu do czynienia z budowlą. Tuż na nim rozciąga się warstwa brunatnego piasku, która jest pozostałością warstwy kulturowej. Na resztki warstwy tego rodzaju, o stosunkowo bogatym inwentarzu, natrafiono także w jednym z pozostałych wykopów, na których występowały głównie jamy, wkopane w żółty piasek. Są one koliste lub owalne, w przekroju na ogół o prawie pionowych ściankach i płaskim dnie, przeważnie o czarnym lub szarym wypełnisku niekiedy zróżnicowanym zależnie od głębokości. Zawierały one duże ilości ceramiki, czasem także okruchy krzemienne i kości zwierzęce. Ślady po słupach (3 wbitych, 6 wkopanych, 1 nieokreślonym) są koliste lub owalne, w przekroju stożkowate lub o łukowatych ściankach i płaskim dnie, szarym lub szarobrunatnym wypełnisku. W 7 stwierdzono niewielkie ilości ceramiki, a w 1 tłuk kamienny. Okazało się, że badana osada rozciąga się dalej ku północy w kierunku Okrzejki i na wschód.

Stanowisko 2. Przekopano 25 m². Wykop zlokalizowano w części północnej na zboczu obniżenia, odkrywając analogiczny układ warstw jak w wykopie usytuowanym na przeciwnym zboczu, na którym badania prowadzono już wcześniej. Występują tu dwie warstwy z materiałem kultury łużyckiej: piasku brązowego o grubości 20 cm, wypływająca się ku południowi, zawierająca m.in. trzpień szpil brązowej, oraz piasku brunatnego, dość zbitego, ilastego, o miąższości 10-20 cm, ograniczoną od dołu grubym poziomem orsztymu. W wykopie tym natrafiono na 2 obiekty: strop nleckowatej w przekroju jamy o czarnym wypełnisku zarysował się niewyraźnie w warstwie brązowego piasku, a skupisko kamieni stwierdzono na pograniczu obu warstw.

Prowadzono nadal badania nad zawartością fosforu w glebie. W tym roku pobrano 43 próbki rozmieszczone w 4 ciągach w północnych i południowych częściach obu stanowisk.

Badania będą kontynuowane.

Madely, gm. Pątnów woj. sieradzkie St. 1 patrz epoka brązu

**Mąkolice, gm. Wola Krzysz-
toporska woj. piotrkowskie
St. 3 AZP 74-52/4**

Muzeum Okręgowe w Piotrkowie
Trybunalskim

Badania prowadził mgr Mirosław Szukała. Finansował WKZ w Piotrkowie Trybunalskim. Słodny sezon badań. Cmentarzysko ciałopalne płaskie. Kultura łużycka, okres halsztacki, wczesny okres lateński (?).

Stanowisko badane jest od 1983 r. Położone na wydymowym cyplu w pobliżu niewielkiego cieką uchodzącego dalej od rzeki Bogdanówki. W 1990 r. przebadano powierzchnię 125 m², odkrywając 9 grobów jamowych, ciałopalnych (trzem 86), wszystkie pod różnej wielkości brukiem lub pokrywą kamienną. Część grobów była zniszczona wkopami współczesnymi. Wyposażenie grobów stanowiły fragmenty naczyń glinianych, szczątki przedmiotów metalowych. Sezon nie przyniósł równie ciekawych znalezisk jak lata poprzednie.

Na odsłoniętym terenie odkryto ponadto liczne fragmenty rozbitych naczyń glinianych oraz wyroby krzemienne, z których część datować można na schyłek epoki brązu/okres halsztacki, część zaś na mezolit.

Chronologia cmentarzyska określona na podstawie typologii ceramiki i wyrobów metalowych. Materiały znajdują się w Muzeum w Piotrkowie Tryb.

Przewiduje się kontynuację badań.

Nowa Wioska, gm. Lubsza St. 1 patrz okres lateński

Okolowice, gm. Pabianice woj. łódzkie St. 1 patrz epoka brązu

**Orzech, gm. Świerklaniec
woj. katowickie
St. 2 AZP 94-46/18**

Muzeum Śląskie w Katowicach

Badania prowadził mgr Ryszard Ablamowicz. Badania finansował KZA w Katowicach oraz Muzeum Śląskie. Trzeci sezon badań. Cmentarzysko birtualne kultury łużyckiej z C-D, z okresu halsztackiego.

Stanowisko położone jest około 100 m w kierunku zachodnim od szosy Bytom-Świerklaniec, przy ul. Szkolnej.

W wyniku ratowniczych badań przebadano obszar o łącznej powierzchni około 150 m² odkrywając 10 grobów (nr 20-29), wśród których wyróżniono 7 prawdopodobnie szkieletowych i 3 ciałopalne.

Groby szkieletowe były zakładane w podłużnych, w przybliżeniu prostokątnych jamach usytuowanych na osi N-S, z wyjątkiem grobu 21 (na osi NE-SW) i grobu 22 (na osi E-W). Długość jam wynosiła od 1,90 do 2,20 m, szerokość od 0,60 do 1,00 m. Jamy grobowe były czytelne na głębokościach od 0,30 do 0,70 m. Należy podkreślić, że w żadnym wypadku nie stwierdzono obecności szkieletu, a na fakt istnienia grobu wskazywała jedynie jama i układ znalezionych w nich zabytków, na których podstawie można było niekiedy wnioskować o ułożeniu zmarłego (np. że głowy zmarłych były usytuowane na południe). Prawie w każdym grobie (poza grobem 27, pozbawionym jakiegokolwiek wyposażenia) znajdowały się naczynia (ich ilość wahała się od 1 do 4), które najczęściej były stawiane przy nogach zmarłego. Oprócz naczyń w grobach wystąpiły również ozdoby brązowe. Były to: kółka jedno lub kilkuzwojowe (zawieszki skroniowe), szpila o główce rozklepanej i zwiniętej w uszko, bransolety taśmowate, nagolenniki, naszyjnik otwarty o końcach haczykowato odgiętych, guziczki oraz fragmenty bliżej nie dających się określić przedmiotów. Na uwagę zasługuje kolia z grobu 21, w skład której wchodził jeden większy i 28 małych paciorków fajansowych, a ponadto 2 brązowe typu „salta leone”.

Podczas badań odkryto także trzy groby ciałopalne. Jama grobu 20 posiadała kształt nieregularny (wymary: długość 1,90 m, szerokość od 1,20 do 1,60 m) i usytuowana była na osi E-W. Kości w postaci zbitej masy grupowały się w jej wschodniej części obok naczyń. Z kolei jama grobu 23 posiadała w przybliżeniu kształt prostokątny o wymiarach: długość 1,40 m, szerokość 0,60 m, a usytuowana była na linii N-S. Również i w tym wypadku kości tworzyły zwartą masę mniej więcej w partii centralnej jamy grobowej. W skład wyposażenia grobu wchodziło małe naczynko, bliżej nie określony fragment przedmiotu z brązu, a także ułamek przedmiotów żelaznych, prawdopodobnie szpili i bransolety. Nieco inaczej prezentował się trzeci grób ciałopalny o numerze 24. Jego jama posiadała kształt kolisty średnicy około 0,60 m. W grobie nie stwierdzono wyposażenia.

Cmentarzisko należy do podgrupy częstochowsko-gliwickiej grupy górnośląsko-małopolskiej kultury łużyckiej, a jego chronologię można odnieść do okresu HC-HD.

Materiały z badań złożono w Dziale Archeologii Muzeum Śląskiego w Katowicach.

**Orzechowo, gm. Miłostaw
woj. poznańskie
St. 3 AZP 58-33/43**

Muzeum Archeologiczne
w Poznaniu

Badania prowadziła mgr Barbara Kirschke. Finansowało MA w Poznaniu. Pierwszy sezon badań. Cmentarzisko ciałopalne kultury łużyckiej z okresu halszackiego oraz punkty osadnicze z okresów wczesnośredniowiecznego, późnośredniowiecznego i nowożytnego.

Stanowisko położone jest w dolinie Warty, ok. 600 m od jej lewego brzegu, na cyplu opadającym łagodnie w kierunkach: E, SE i NW. Badania miały charakter ratowniczy, objęto nimi całą powierzchnię stanowiska przeznaczoną do zniwelowania. Łącznie przekopano ok. 2,5 ara. Wyeksplorowano 6 obiektów — 5 bardzo zniszczonych grobów popielnicowych kultury łużyckiej, które zawierały wyłącznie fragmenty ceramiki i drobne fragmenty przepalonych kości ludzkich oraz pozostałości klepiska (?) z okresu późnośredniowiecznego.

Badania nie będą kontynuowane.

Poznań - Stare Miasto patrz późne średniowiecze

Pruszcz Gdański, woj. gdańskie St. 6 patrz okres rzymski

**Raszewy, gm. Żerków
woj. kaliskie
St. nr 4 AZP 59-34/58**

Muzeum Okręgowe Ziemi Kaliskiej

Badania prowadzili: mgr mgr Krystyna Dobak-Splitt i Jerzy A. Splitt. Prace finansował WKZ w Kaliszu. I-IV sezon badawczy (lata 1987-1990). Cmentarzisko ciałopalne ludności kultury łużyckiej z okresu halszackiego (HaC-HaC/HaD).

Stanowisko położone jest na zachodnim, łagodnie wznoszącym się stoku doliny Lutyni, na jej lewym brzegu. Leży około 600 m na północny-zachód od szosy asfaltowej Raszewy-Komorze-Przybysław, na terenie zajętej aktualnie przez Fermę Zwierząt Futerkowych Kombinatoru Państwowych Gospodarstw Rolnych w Raszewach. Jest ono stosunkowo rozległe i obejmuje obszar o powierzchni około 5 hektarów.

W literaturze występuje ono jednak pod różnymi nazwami miejscowości: Przybysławiem